

маційних технологій в галузі фізичної культури і спорту : збірник наукових праць. Харківська державна академія фізичної культури. Харків : ХДАФК, 2020. Вип. 4. 100 с.

8. Економіко-правові та соціально-технічні напрями еволюції цифрового суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (02 червня 2022 р., м. Дніпро). Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2022. Т. 2. 320 с.

9. Pereira C. S., Durão N., Moreira F., Veloso B. The Importance of Digital Transformation in International Business. *Sustainability*. 2022. № 14. 834. С. 1–26. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14020834>

10. Lardi K. The Human Side of Digital Business Transformation. Wiley. 2022. 240 p. DOI: 10.1002/9781119871040.

REFERENCES

1. Kopanieva, V. O. (2020). Biblioteka v seredovyskhi tsvyrovoy nauky: systemno-intehratsiina vzaemodiia. nauk. red. O. S. Onyshchenko [Library in the environment of digital science: system-integration interaction. Scientific editor: O. S. Onyshchenko]. Kyiv : Vydavnytstvo Lira-K. 120 s. [in Ukrainian]

2. Strutynska, I. V. (2019). Definitzii poniattia «tsyfrova transformatsiia» [Definitions of the concept of "digital transformation"]. Prychoromorski ekonomichni studii. Vyp. 48-2. S. 91–96. [in Ukrainian]

3. Postova, S. (2022). Vykorystannia suchasnykh informatsiinykh tekhnolohii u protsesi pidhotovky fakhivtsiv [The use of modern information technologies in the process of training specialists]. Materialy KhV Vseukrainskoi naukovy-praktychnoi konferentsii «Informatsiini tekhnolohii v profesiinii diialnosti» (1 lystopada 2022 roku, m. Rivne). Rivne. S. 216–219. [in Ukrainian]

4. Malyševskiy, O. V. (2018). Formuvannia informatsiinoi kompetentnosti maibutnikh vchyteliv: dosvid pedahohichnykh universytetiv [Formation of information competence of future teachers: experience of pedagogical universities]. Naukovyi visnyk Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Vyp. 2. S. 45–52. [in Ukrainian]

5. Nkrashenko, L. A. (2018). Informatsiini systemy i tekhnolohii u finansakh [Information systems and technologies in finance]. Finansovi tekhnolohii yak skladova tsvyrovoy ekonomiky: tendentsii v realiakh pandemii COVID-19. Dnipro : FOP Tsioma S. P. S. 112–120. [in Ukrainian]

6. Oleshko, A. A., Pavliuk, K. M. (2022). Tsvyrova transformatsiia sfery upravlinnia komunalnym mainom mista

[Digital transformation of the city's municipal property management sector]. Derzhava ta rehiony. Seria: Publichne upravlinnia i administruvannia. № 3 (77). S. 84–88. [in Ukrainian]

7. Naukovo-metodychni osnovy vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii v haluzi fizychnoi kultury i sportu : zbirnyk naukovykh prats (2020) [Scientific and methodological foundations of the use of information technologies in the field of physical culture and sports: collection of scientific works]. Kharkivska derzhavna akademiia fizychnoi kultury. Kharkiv : KhDAFK. Vyp. 4. 100 s.

8. Ekonomiko-pravovi ta sotsialno-tekhnichni napriamy evoliutsii tsyfrovoho suspilstva : materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii (2022). (02 chervnia 2022 r., m. Dnipro) [Economic, legal and socio-technical directions of the evolution of the digital society: materials of the International Scientific and Practical Conference (June 2, 2022, Dnipro)]. Dnipro : Universytet mytnoi spravy ta finansiv. T. 2. 320 s.

9. Pereira, C. S., Durão, N., Moreira, F., Veloso, B. (2022). The Importance of Digital Transformation in International Business. *Sustainability*. № 14. 834. S. 1–26. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14020834> [in English]

10. Lardi, K. (2022). The Human Side of Digital Business Transformation. Wiley. 240 p. DOI: 10.1002/9781119871040. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МОРГУН Алла – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри готельно-ресторанної та музейної справи Мукачівського державного університету.

Наукові інтереси: цифрова трансформація аналітико-синтетичної обробки інформації у професійній підготовці фахівців бібліотечної, інформаційної та архівної справи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MORHUN Alla – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Hotel-Restaurant and Museum Studies of Mukachevo State University.

Scientific interests: digital transformation of analytical and synthetic information processing in the professional training of library, information, and archival science specialists.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2025 р.

Стаття прийнята до друку 27.12.2025 р.

УДК 37(477)"19/20":070.1(045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-72-77

ПРИБОРА Тетяна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3508-3382>
e-mail: pryborat@gmail.com

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД СТРАТЕГІЧНИХ ДОКУМЕНТІВ ЄС У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МЕДІАОСВІТИ

У статті представлено аналітичне дослідження стратегічних документів Європейського Союзу, що визначають основні напрями розвитку медіаосвіти. Їх концептуальна основа охоплює три взаємопов'язані напрями: формування критичного мислення і громадянських компетентностей, розвиток безпечного та етичного інформаційного простору та підтримку освітніх інституцій і професійного зростання педагогів.

Нормативно-правову основу становить «Договір про функціонування Європейського Союзу», який визначає правові засади реалізації освітньої політики ЄС. Рекомендації Ради ЄС спрямовують держави-члени на реалізацію політики розвитку основних

компетентностей. Комунікації Європейської Комісії виступають стратегічними документами програмного типу, які формують політичні пріоритети ЄС у галузі освіти та медіа. Стратегічні плани та рамкові документи визначають методологічні орієнтири для формування цифрової та медіаграмотності в освітніх системах.

Серед експертних ініціатив важливе значення має позиційний документ Європейської ради з питань освіти Штайнера-Вальдорфа аналітично-рекомендаційного характеру, спрямований на оновлення європейської стратегії цифрової освіти. Особливу увагу заслуговують «Керівні принципи ЕДМО щодо ефективних ініціатив у сфері медіаграмотності», що поєднують нормативні орієнтири та практичні інструменти реалізації освітніх програм, акцентують увагу на розвитку критичного мислення, етичної взаємодії з медіа та активної громадянської участі.

Сильними сторонами європейських документів є їхня стратегічна узгодженість, міжсекторальний характер, довготривала перспектива та підтримка інституційної стійкості освітнього простору. Водночас визначаються й певні обмеження – недостатня деталізація механізмів імплементації у національних освітніх системах і відсутність єдиних критеріїв оцінювання рівня медіаграмотності. Для України ці документи мають концептуальне та практичне значення: вони можуть бути методологічною основою для формування державної політики медіаосвіти, удосконалення підготовки педагогічних кадрів і гармонізації національних освітніх стратегій із європейським простором освіти.

Ключові слова: медіаграмотність, медіаосвіта, цифрова компетентність, європейська політика, інформаційний простір, демократичні цінності, освіта, критичне мислення.

PRYBORA Tetyana –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Chair of Preliminary School and Primary School Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3508-3382>
e-mail: pryborat@gmail.com

AN ANALYTICAL REVIEW OF EU STRATEGIC DOCUMENTS IN THE CONTEXT OF MEDIA EDUCATION DEVELOPMENT

The article presents a thorough analysis of key strategic documents of the European Union which define the directions for the development of media literacy including Digital Education Action Plan 2021–2027, European Democracy Action Plan, European Media and Audiovisual Action Plan and Treaty on the Functioning of the European Union. The results of the analysis show that European policy in the field of media education and digital literacy is comprehensive and based on three interrelated areas: the development of critical thinking and civic competences, the creation of a safe and democratic information space, and systematic support for educational institutions and teachers.

European Union documents form a multi-level regulatory and strategic framework for the development of media education. The Treaty on the Functioning of the European Union lays down the legal basis for the EU education policy. The Council Recommendations define the directions of reforms in the member states. The European Commission Communications are strategic documents that initiate policy and set priorities. The next level consists of strategic plans and frameworks that set methodological guidelines for citizens' digital competence. Expert documents play an important role, in particular the ECSWE position paper, which is analytical and advisory by nature. The EDMO Guidelines for Effective Media Literacy Initiatives provide an example of a synthesis of normative and practical approaches aimed at the development critical thinking, ethical media consumption and civic participation.

The strengths of European strategies lie in their systematic nature, focus on long-term perspective, support for cross-sectoral cooperation, and inclusion of education as a key element of information security. Meanwhile, the lack of specificity in the tools for adapting these approaches to national contexts, as well as the absence of unified mechanisms for assessing the level of media literacy in teaching practices are defined among the problematic issues.

These documents are of strategic importance for Ukraine. They can serve as a methodological basis for developing national media education policy. Their practical value lies in the possibility of using the mechanisms developed by the EU as models for building Ukrainian media literacy programmes, taking into account the modern digital environment and the course of European integration.

Key words: media literacy, media education, digital competence, European policy, information space, democratic values, education, critical thinking.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Актуальність аналізу стратегічних документів Європейського Союзу зумовлена глибинними трансформаціями освітнього процесу в умовах цифрового середовища, у якому дедалі інтенсивніше діють педагоги та діти. Цифровізація освітнього простору супроводжується зростанням обсягів інформації, ускладненням комунікаційних процесів, підвищенням ризиків дезінформації, маніпуляцій та інформаційних впливів. Вивчення документів ЄС дає можливість осмислити концептуальні та нормативні засади формування медіа- й цифрової грамотності в Європейському Союзі, визначити механізми їх упровадження в освітню політику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема дослідження медіаосвіти не нова. Їй присвячені низка дисертацій вітчизняних дослідників з історії педагогіки (Н. Приходькіна, Г. Головченко) та професійної освіти (С. Іць, Ю. Казарков, О. Кравчишина, П. Саварин, Л. Хмарна,

Н. Хміль, М. Яремик). Проте не звертається увага на аналіз стратегічних документів ЄС у контексті розвитку медіаосвіти.

Мета статті полягає у вивченні й аналізі нормативно-правових документів Європейського Союзу, що регламентують розвиток і впровадження медіаосвіти, та визначенні можливостей адаптації європейського досвіду в українському освітньому контексті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Медіаосвіта в сучасному європейському освітньому просторі розглядається як один із напрямів формування компетентної, критично мислячої та соціально відповідальної особистості, здатної ефективно функціонувати в умовах цифрового суспільства. Саме тому вивчення нормативно-правових засад медіаосвіти в Європейському Союзі має особливе значення для розуміння стратегічних орієнтирів сучасної освітньої політики.

Варто зазначити, що в ЄС не існує єдиного нормативного документа, який би остаточно визна-

чав єдиний шлях розвитку медіаосвіти та перелік і зміст медіа-, цифрових або інформаційних компетентностей для всіх держав-членів. Така ситуація пояснюється багаторівневою структурою управління освітою в ЄС, де держави зберігають автономію у формуванні національних освітніх стандартів, водночас орієнтуючись на узгоджені європейські рамки компетентностей.

Розвиток медіаосвіти в Європі відбувається в контексті реалізації стратегічних документів ЄС, що визначають загальні напрями цифрової трансформації, підвищення інформаційної грамотності та забезпечення рівного доступу до цифрових ресурсів. Зокрема, на наднаціональному рівні Європейська комісія, Європейський парламент і Рада ЄС формують політичні рекомендації, рамкові стратегії та програми, які задають орієнтири для освітньої політики країн-членів.

Проаналізуємо документи ЄС за юридичною силою та стратегічною вагомістю, що корелює з їх впливом на політику й освіту держав-членів.

«Договір про функціонування Європейського Союзу» (2012) [9] формує правову основу для розвитку європейської політики в галузі освіти, професійного навчання, молоді та спорту (ст. 165–166). Саме на основі цього договору ухвалюються всі інші документи. Він задає рамки діяльності Єврокомісії, Ради та парламенту щодо розвитку цифрової та медіаосвіти.

Безпосередньо поняття «медіаосвіта» в цих положеннях не згадуються, однак документ закладає стратегічні засади, на яких розбудовуються європейські ініціативи у сфері цифрових компетентностей, критичного мислення та демократичної участі. У статті 165(1) визначено, що Європейський Союз сприяє розвитку якісної освіти, заохочує співпрацю між державами-членами і доповнює їхні дії та повністю поважає відповідальність національних урядів за зміст навчання, організацію освітніх систем і культурне та мовне розмаїття.

Важливими для функціонування освітньої політики є *Рекомендації ЄС*. Вони мають високий політичний та освітній вплив, оскільки є результатом консенсусу держав-членів і підґрунтям для національних реформ.

Рекомендація Ради Європейського Союзу «Про основні компетентності для навчання протягом усього життя» (2018) [3], прийнята на основі ст. 165–166 «Договору про функціонування ЄС», встановлює політичні і соціальні орієнтири для країн-членів.

У документі відображається стратегічна мета ЄС, що полягає в розвитку компетентностей для активного громадянства, соціальної згуртованості та демократичної стійкості. Проте рекомендація не містить прямого посилання на термін «медіаосвіта» та не фокусується безпосередньо на інформаційній безпеці, протидії дезінформації чи медіаманіпуляціям. Цифрова компетентність визначена як одна з основних, що підтверджується в розділі «Рада Європейського Союзу» п. 5. та п. 7 та розділі «Прийняті рекомендації» п. 2.4., п. 3.1, п. 6.3.

Рекомендація Ради ЄС «Щодо ключових факторів, що сприяють успішній цифровій освіті та

навчанню» (2023) [4] ухвалена в межах реалізації Плану дій Європейської Комісії щодо цифрової освіти на 2021–2027 рр. і є офіційним стратегічним орієнтиром для держав-членів щодо формування політик цифрової освіти. Вона визначає чотири основні напрями реалізації цифрової освіти: стратегічний підхід до цифрових навичок і компетентностей, міжвідомчу координацію та участь зацікавлених сторін, розбудову потенціалу педагогів і навчальних закладів, цільові інвестиції в якісну цифрову інфраструктуру. У ній також наголошено на важливості цифрової інклюзії, етичного використання штучного інтелекту, розвитку цифрової безпеки та формування цифрової культури в системах освіти.

У документі домінує технологічна сторона. Більшість заходів і рекомендацій спрямовано на цифрову інфраструктуру, STEM-компетентності та навчання педагогів роботі з цифровими платформами. Натомість не приділяється увага питанню формування моральної, естетичної й етичної культури споживання медіа. Крім того спостерігається недостатня інтеграція з європейською політикою у сфері медіаосвіти, визначеною ще в Рекомендації Європейського парламенту 2007 р. «Про медіаграмотність у цифровому середовищі». У документі відсутні прямі згадки про розвиток національних систем медіаосвіти, про роль публічних медіа як освітніх партнерів та підготовку педагогів-медіаосвітян як окремої категорії фахівців. Ще одним обмеженням рекомендації є практична недооцінка дошкільного та початкового етапів медіаосвіти. План дій зосереджується переважно на загальній і професійній освіті, залишає поза увагою питання формування базових навичок медіасприйняття в молодшому віці.

Рекомендація Ради ЄС «Щодо покращення надання цифрових навичок і компетентностей в освіті та навчанні» (2023) [4] тільки побічно розглядає медіаосвіту. Насамперед варто відзначити, що Рекомендація фактично отожднює цифрову компетентність із універсальною компетентністю сучасної людини. Такий підхід, хоча й цілком обґрунтований у контексті цифрової трансформації суспільства, все ж обмежує медіаосвітній вимір, оскільки зосереджує увагу переважно на технічних, інструментальних і професійних навичках користування цифровими технологіями. У цьому полягає основне методологічне звуження документа. Медіаосвіта, на відміну від цифрової грамотності, передбачає розвиток критичного мислення, здатність до інтерпретації, оцінювання, етичного осмислення й творчого переосмислення інформаційного контенту. Ці аспекти у Рекомендації окреслено лише побіжно через згадку про боротьбу з дезінформацією, ненавистю, кібербулінгом і потребу формування критичного ставлення до медіа.

Попри наголошення на потребі критичного ставлення до інформації (п. 12), Рекомендація не розкриває поняття «медіакритичність» і не окреслює її педагогічного змісту. Критичне мислення визначається як загальний когнітивний інструмент, а не як компонент медіаосвіти, який охоплює

аналіз медіаповідомлень, розуміння комунікативних стратегій, контекстів, намірів автора, економічних і політичних чинників виробництва медіа.

Комунікацій Комісії ЄС – стратегічні документи, які ініціюють політику ЄС, результати, ініціативи та законодавчі пропозиції на певний період. Вони визначають політичні напрями та ініціативи, часто передують директивам і регламентам.

У «Європейському плані дій з демократії» (2020) [7] у пп. 4.3 «Надання громадянам можливості приймати обґрунтовані рішення» основна увага зосереджується на розвитку критичного мислення, цифрової та медіаграмотності через освітні системи держав-членів. Зазначається, що молоді люди в ЄС часто відчують брак належної освіти у сфері демократії та критичного мислення, що підкреслює необхідність системного оновлення змісту шкільної освіти. Це створює стратегічну рамку, в якій педагоги виступають як провідники формування здатності учнів самостійно орієнтуватися в інформаційному середовищі та приймати обґрунтовані рішення [7, с. 24–25].

Європейська комісія визначає педагогів основними агентами змін. Вони мають бути забезпечені відповідними інструментами, рекомендаціями та підтримкою. Планується розроблення спільних настанов для освітнього персоналу. Ці документи мають сприяти формуванню в учнів здатності розпізнавати маніпулятивний контент, критично оцінювати джерела інформації та усвідомлювати механізми поширення дезінформації. У цьому контексті освітній процес визначається як засіб демократичної стійкості, а педагоги – як фахівці, відповідальні за розвиток цих компетентностей. Крім того, Комісія наголошує на важливості взаємодії шкіл з іншими суб'єктами, зокрема журналістами, технологічними компаніями та громадськими організаціями, щоб учні отримували знання не лише з підручників, а й через залучення до реальних практик перевірки інформації та аналізу медіа [7, с. 24–25].

Комунікація Європейської Комісії «Європейські ЗМІ в цифровому десятилітті: роль платформ на європейському аудіовізуальному ринку» (2020) [1] визначає стратегічні напрями розвитку європейського медіасектору в цифрову епоху, підкреслює важливість інновацій, медіаграмотності та участі громадян. Документ прямо пов'язаний із освітнім середовищем через розділ «Стимулювати і надавати можливості», який акцентує на ролі молоді, педагогів та освітніх закладів у формуванні критичного медіаспоживання. Особлива увага приділяється практичному застосуванню положень оновленої Директиви про аудіовізуальні медіапослуги, яка зобов'язує держави-члени розвивати медіаграмотність і впроваджувати інструменти для користувачів, зокрема учнів. Передбачено створення за участю студентів та молодих журналістів скарбнички медіаграмотності («toolbox»), яка буде забезпечувати інклюзивність та відповідність потребам молоді. Ці дії узгоджуються з «Планом дій з цифрової освіти 2021–2027».

«Європейський план дій у сфері ЗМІ та аудіовізуальних засобів» (2020) [7] має безпосередній зв'язок із питаннями медіаосвіти, хоча його основна мета – підтримати відновлення та трансформацію медіа- і аудіовізуального сектору після кризи. Найбільш релевантним для теми є третій блок – «Надати можливості та повноваження громадянам і компаніям», в якому підкреслено значення медіаграмотності. Комісія планує зміцнювати медіаграмотність громадян, підтримувати створення незалежних альтернативних новинних агрегаторів, а також розширювати доступ до аудіовізуального контенту та розвивати європейські таланти через освітні та професійні ініціативи.

Комунікація Європейської комісії «Керівні принципи відповідно до статті 33а(3) Директиви про аудіовізуальні медіа-послуги» (2022) [2] цінна для розвитку медіаосвіти дітей і педагогів, оскільки уперше на рівні Європейського Союзу чітко визначає системну рамку, за якою держави-члени мають звітувати про свої заходи у сфері формування медіаграмотності. Вона конкретизує зобов'язання, передбачені Директивою (ЄС) 2018/1808, і фактично задає стратегічний орієнтир для всіх країн Європи щодо того, якою має бути державна політика у сфері медіаосвіти в цифрову епоху. Її значення для медіаосвіти дітей полягає у тому, що в документі наголошено на необхідності інтеграції медіаосвіти у формальні освітні програми всіх рівнів – від початкової школи до вищої освіти. Європейська комісія вперше пропонує державам системно відображати у звітах наявність медіаосвітніх модулів у шкільних програмах, їхній зміст, методи реалізації та результати.

Другий важливий аспект – акцент на розвитку критичного мислення. У документі чітко зазначено, що медіаграмотність не може обмежуватися знанням технологій або інструментів, а повинна формувати в людині здатність розрізняти факти й думки, аналізувати складні реальності, розпізнавати маніпулятивний характер повідомлень.

Для педагогів цей документ відкриває нові перспективи професійного розвитку. Європейська комісія прямо рекомендує державам відображати у своїх звітах інформацію про медіаосвітню підготовку вчителів як у системі початкової педагогічної освіти, так і на курсах підвищення кваліфікації.

Наступний щабель – *стратегічні плани та рамки*. Це – не правові акти, однак вони визначають освітні орієнтири та методологічні стандарти, що приймаються державами.

«План дій у сфері цифрової освіти на 2021–2027 роки: переосмислення освіти та навчання для цифрової епохи» (2020) [5] визначає цифрові навички та медіаграмотність як стратегічний пріоритет для всіх учасників освітнього процесу. Він формує цілісну концепцію розвитку цифрових компетентностей і медіаграмотності педагогів та учнів, спираючись на емпіричні дані та політичні рекомендації. Цифрова компетентність педагогів визнається чинником якісної цифрової трансформації освіти. Медіаграмотність охоплює

критичне мислення, безпечне використання цифрових ресурсів та протидію дезінформації.

«DigComp 2.2: Рамка цифрової компетентності для громадян» (2022) [10] – це аналітично-стратегічний документ, який формує концептуальне поле політики медіаграмотності в ЄС. Він не має імперативної сили, але фактично задає стандарти, яких дотримуються інші стратегічні документи. Документ має значний вплив на формування національних стратегій цифрової освіти та медіаграмотності, оскільки Європейська Комісія та Рада ЄС рекомендують державам-членам узгоджувати освітні стандарти з DigComp. На його основі створюються навчальні програми та курси медіаграмотності в школах і закладах вищої освіти, розробляються системи оцінювання компетентностей, вибудовується система індикаторів для звітування в межах європейських ініціатив.

Галузеві та експертні документи – виражають позицію окремих освітніх організацій.

Європейська рада з питань освіти Штайнера-Вальдорфа створила документ «Позиційний документ щодо плану дій у сфері цифрової освіти на 2021–2027 роки» (2020) [8], який має аналітично-рекомендаційний характер та спрямований на оновлення стратегії ЄС у сфері цифрової освіти і має на меті вплинути на формування політики через роботу з депутатами Європарламенту та громадськістю. На основі аналізу документа можемо стверджувати, що медіаграмотність розглядається як базова умова, а не просто складова цифрових навичок. Це дуже важливий акцент, якого бракує багатьом офіційним документам ЄС.

Автори критикують «План дій у сфері цифрової освіти на 2021–2027 роки...» за вузьке тлумачення цифрової освіти (п. 1, 4, 6), відсутність наукового підґрунтя та надмірну орієнтацію на технології. Вони наголошують на необхідності розвитку медіазрілості, критичного мислення та базових навичок як передумови цифрової компетентності (п. 2; Політика 2–3). Документ захищає педагогічну автономію, принцип субсидіарності та різноманіття освітніх підходів (п. 1; Політика 4, 6). Особливу увагу приділено підготовці вчителів (п. 5; Політика 5), наданню їм свободи та професійної підтримки. У блоці рекомендацій (Політика 1–3, 8) наголошено на пріоритеті здорового розвитку дітей та дослідженні впливу цифрових технологій на фізичне й психічне здоров'я. Водночас документ не розглядає питання інформаційної безпеки та гібридних загроз, що є прогалиною в сучасному контексті. Загалом позиційний документ поглиблює педагогічний аспект цифрової освіти та пропонує збалансований, науково обґрунтований і гуманістичний підхід до цифровізації освіти в ЄС.

«Керівні принципи EDMO щодо ефективних ініціатив у сфері медіаграмотності» (2024) [6], розроблений робочою групою з питань стандартів і найкращих практик Європейської обсерваторії цифрових медіа (EDMO). Документ має стратегічне значення для гармонізації та підвищення якості європейських медіаосвітніх ініціатив. Документ узгоджений з європейськими стандартами, зокрема з DigComp, і принципами ЮНЕСКО

щодо медіаосвіти. Він інтегрує когнітивний, технологічний і громадянський виміри медіаграмотності, що відповідає парадигмі навчання протягом життя. Робиться наголос на розширенні можливостей особистості та розвитку творчої активності користувача, що свідчить про перехід від захисної моделі до конструктивної участі в медіапросторі. Принципи консультативності, інклюзивності, етичності та доказовості демонструють гуманістичний, демократичний і науково обґрунтований підхід до розвитку компетентностей. Позитивом є також акцент на прозорості, пілотуванні та рефлексивності, що підвищує ефективність і сталість освітніх ініціатив.

Водночас документ має певні обмеження. Він надто загальний і не враховує національні освітні контексти, культурні особливості та соціально-економічні відмінності між країнами Європейського Союзу. У ньому також відсутні чіткі показники оцінювання результатів і практичні механізми інтеграції у формальні системи освіти та недостатньо розкрито питання підготовки педагогічних кадрів і цифрової інфраструктури, необхідної для реалізації принципів EDMO.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. На основі аналізу документів Європейського Союзу можна стверджувати, що вони формують бачення розвитку медіаосвіти. Їхня сила – у стратегічній орієнтації на критичне мислення, етичне використання медіа та захист демократичних цінностей. Документи забезпечують єдність підходів, узгоджених із рамками DigComp і принципами ЮНЕСКО, та підкреслюють роль міжсекторальної співпраці й автономії педагогів. Позитивом є акцент на доказовості, інклюзивності та прозорості ініціатив. Водночас, бракує конкретних механізмів впровадження і чітких індикаторів оцінювання результатів у різних освітніх контекстах. Недостатньо враховано потреби педагогів як агентів змін. Для України ці підходи є цінним орієнтиром для адаптації європейських стандартів, розбудови медіа- і цифрової освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Europe's Media in the Digital Decade: The role of platforms in Europe's audiovisual market. 2020. Brussels. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0784>
2. Communication from the commission. Guidelines pursuant to Article 33a(3) of the Audiovisual Media Services Directive on the scope of Member States' reports concerning measures for the promotion and development of media literacy skills. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/media-literacy-guidelines>
3. Council recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. 2018. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018H0604(01))
4. Council of the European Union. Council Recommendation on the key enabling factors for successful digital education and training (2023/C 444/01). *Official Journal of the European Union*. C 444. 23 November 2023. pp. 1–16. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024H0115>

5. Digital Education Action Plan 2021 – 2027. Resetting education and training for the digital age. Commission Staff Working Document. https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/deap-swd-sept2020_en.pdf

6. EDMO Guidelines for Effective Media Literacy Initiatives. (2024). URL: <https://euneighbourseast.eu/news/publications/edmo-guidelines-for-effective-media-literacy-initiatives>

7. European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – European Democracy Action Plan. COM (2020) 790 final, Brussels, 3 December 2020. 26 c. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0790&from=EN>

8. Position paper Digital Education Action Plan 2021–2027. URL: <https://ecsw.eu/wp-content/uploads/2020/12/ECSWE-Position-Paper-on-DEAP-2021-2027-updated-version.pdf>

9. The treaty on the functioning of the European Union (Consolidated version). *Official EN Journal of the European Union*. 2012. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:en:PDF>

10. Vuorikari R., Kluzer S. and Punie Y. DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes, EUR 31006 EN, *Publications Office of the European Union, Luxembourg*. 2022. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415>

REFERENCES

1. (2020). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Europe's Media in the Digital Decade: The role of platforms in Europe's audiovisual market. Brussels. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0784> [in English]

2. Communication from the commission. Guidelines pursuant to Article 33a(3) of the Audiovisual Media Services Directive on the scope of Member States' reports concerning measures for the promotion and development of media literacy skills. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/media-literacy-guidelines> [in English]

3. (2018). Council recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018H0604(01)) [in English]

4. (2023). Council of the European Union. Council Recommendation on the key enabling factors for successful digital education and training (2023/C 444/01). *Official Journal of the European Union*. C 444. 23 November 2023.

pp. 1–16. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024H01115> [in English]

5. Digital Education Action Plan 2021 – 2027. Resetting education and training for the digital age. Commission Staff Working Document. https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/deap-swd-sept2020_en.pdf [in English]

6. (2024). EDMO Guidelines for Effective Media Literacy Initiatives. URL: <https://euneighbourseast.eu/news/publications/edmo-guidelines-for-effective-media-literacy-initiatives/> [in English]

7. (2020). European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – European Democracy Action Plan. COM(2020) 790 final, Brussels, 3 December. 26 c. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0790&from=EN> [in English]

8. Position paper Digital Education Action Plan 2021–2027. URL: <https://ecsw.eu/wp-content/uploads/2020/12/ECSWE-Position-Paper-on-DEAP-2021-2027-updated-version.pdf> [in English]

9. (2012). The treaty on the functioning of the European Union (Consolidated version). *Official EN Journal of the European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:en:PDF> [in English]

10. Vuorikari, R., Kluzer, S. and Punie, Y. (2022). DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes, EUR 31006 EN, *Publications Office of the European Union, Luxembourg*. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415> [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПРИБОРА Тетяна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: аналітичний огляд стратегічних документів єс у контексті розвитку медіаосвіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

PRYBORA Tetyana – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Chair of Preliminary School and Primary School Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: an analytical review of eu strategic documents in the context of media education development.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2025 р.

Стаття прийнята до друку 27.12.2025 р.

УДК: 378.147:371.1:8

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-77-82

ВАРГАНІЧ Галина –

старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки вчителя Харківської гуманітарно-педагогічної академії
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0913-3999>
e-mail: galinavarganich@gmail.com

РОЩЕНКО Ольга –

викладач-методист кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя Харківської гуманітарно-педагогічної академії
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9767-7370>
e-mail: o.roshenko@gmail.com